

KMETSKI LIST

Izhaja vsako sredo. Naročnina: letno 30 Din, polletno 15 Din, za inozemstvo letno 50 Din. Inserati po tarifi. Pismenim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Rokopisi se ne vračajo. Plača in toži se v Ljubljani. Uredništvo in uprava je v Ljubljani v Kolodvorski ul. št. 7. Telefon inter. št. 33-59. Račun pri poštni hranilnici št. 14.194.

Proč z obupavanjem!

Zadnje tedne smo imeli žalostno priliko slišati dan za dnem vesti o novih zločinih. Vlomi, ropi, tatvine, požigi, umori in uboji, same take neverjetne grozote so polnile stolpce naših dnevnikov. Za nameček še poročila o izvršenih in poskušanih samomorih, da se je moral človek s strahom v srečo vprašati: Kaj smo res narod samih tolovajev, razbojnikov in obupancev?

Gorje nam, ako bi morali na to vprašanje odgovoriti pritrilno! Potem bi res ne bili vredni prostora pod soncem! Kljub vsem napakam pa, ki jih naš narod ima (in kdo na svetu je brez njih!) smo vendar prepričani, da je v jedru dober in pošten, življenjsko žilav in moralno visoko vreden. Sence na njem so plod razmer, ki jih ni zakrivil sam in posledica neljubih tujih vplivov.

Prelom

Če govorimo o plodu razmer, ne mislimo toliko na neposredno sedanost, temveč imamo pred očmi širše razdobje slovenskega narodnega življenja. Dolga stoletja nam je krojil pravico tujec. Kakšna je bila, to je slovenska duša s presunljivo tragiko izpovedala v narodni pesmi o siroti Jerici. »Boljša mati so mrtva kakor živa mačeha«. V tem preprostem stavku je zajeta slovenska bolečina dolgih stoletij. Naš narod je bil pastorek v gospodarskem, kulturnem, socialnem in narodnem pogledu, skratka — je bil pastorek življenja.

Vse to sto in stoletno trpljenje, ponižanje in zapostavljanje nas je izoblikovalo po svoje. Tuji oblastniki v nas niso želeli videti naroda, ampak nezavedno čredo pokornih hlapcev. V takih razmerah ni nič čudnega, če je marsikdo duševno klonil in se je ta prelom podedoval na njegove potomce, kjer ga občutimo kot neprijetno lastnost še dandanes.

Zarja upanja

Tako smo v večni borbi, v neznatnih zmagah in velikih porazih dočakali usodni čas, ko je izbruhnila svetovna vojna.

Pravimo, da je bil ta čas usoden. Ako to velja za velike narode, ki so se nanj z vso vestnostjo, po zrelem preudarku in po svobodni odločitvi pripravljali, velja to toliko bolj za male narode, zlasti za nas Slovence, ki nas je vojno gorje zajelo kakor vihra ovce na planini.

Trpljenje pa je marsikomu kmalu odprlo oči. Začel je gledati svet z novim spoznanjem in se zavedati, da je sam le ubogo orodje v tujih rokah. Tako je med trpečimi na bojiščih zavel nov duh. Počasi, toda odločno je narod začel razbijati verige in spono v nadi, da je stoletnega trpljenja konec in se bliža nova doba, ko bo človek iz krvi vstal preroben in pojde z novimi silami v lepše življenje.

Ne bomo naštevali vseh lepih gesel in sanj, ki so nas mamile ob koncu vojne: Mir, svoboda,

samoodločba narodov in še polno drugega. Vse je bilo kakor v lepi pravljici. Ljudje so bili omamljeni in kakor pijani. Zdelo se je, da so premagana vsa trenja in pozabljena sovraštva in nasprotstva, ki so tako dolgo razdvajala ljudi. Vsi smo bili prepričani, da bo vsaj bodočim pokolenjem kazalo bolj prijazno lice kakor ga je njim, ki so pravkar prišli iz krvave kopeli.

Iztreznjenje

Kmalu je temu navdušenju kakor mrzla prha sledilo iztreznjenje, ki je marsikoga zelo potrla in navdalo z obupom. Izkazalo se je, da sila in po sili prelita kri ne prinašata blagoslova. Zaupanje, medsebojno spoštovanje, vera v idealne vrednote, vse to je izginilo s sveta kakor sneg, ki skopni. Zmagovalci in premaganci so skušali vsak po svoje ukantiti drugega. Mesto pomirjenja je nastalo po vsem svetu nezaupanje, preosnova materialnih in moralnih vrednot, ki je povzročila čez in čez silne pretresljaje, morda nič manjše, kakršne je doživljal svet za časa svetovne vojne. To je v širšem obsegu sopovzročilo svetovno gospodarsko krizo, iz katere se še do danes nismo izmotali, na drugi strani pa duhovno, moralno krizo, ki je morda še hujša kakor gospodarska in iz katere se bo še težje izmotali.

Šiba božja

Če smo rekli, da po sili prelita kri ne pomeni blagoslova, smo zapisali te besede na podlagi življenja, ki nam je to dokazalo z neizprosno doslednostjo. Treba je pomisliti, kakšni so se možje in fantje vračali z bojišč. Prej so jih učili: »Ne ubijaj! Ne kradi! Ne želi svojega bližnjega blaga!« V vojni pa je moral ubijati in je bil toliko več vreden, kolikor bolj je ubijal. Tudi je moral krasti, če je hotel živeti, vsi vojni napori pa so bili v jedru in vsaj po nekaterih straneh samo pohlep po tujem blagu, po tuji zemlji, po tuji lastnini.

Tako je vojna dekalog, moralni temelj krščanske Evrope, postavila na glavo in omajala notranji človeški temelj do takih globin, da se še danes po dvajsetih letih ni mogel več utrditi in je tudi nemogoče napovedati dobo, kdaj se bo to zgodilo. To je največja šiba božja, ki še danes tepe svet in ga bo tepla kdo ve kako dolgo, dokler se ne bo človeštvo mukoma izvilo spet do svoje lepše in popolnejše podobe.

Kvišku srca

Če končno strnemo vsa ta razmislijanja, spoznamo, da je vse to, kar se pri nas slabega in napačnega godi, res neka neizbežna nujnost, ki je ne bomo premagali z nobenimi kaznimi in z nobenim preganjanjem, ampak samo s smotreno vzgojo vsega naroda.

Tej vzgoji mora kot predhodnik iti naprej urejeno gospodarstvo. Zemlja in kmet morata priti do svojih pravic. Kmet mora dobiti v nagrado za svoje delo in svojo zvestobo pravico do človeka vrednega življenja. Sele ko bo to doseženo, bo mogoče v mladem pokolenju obuditi in obnoviti vero v tiste človeške ideale, ki so podlaga miru in uspeha v urejeni človeški družbi.

Zločine in zablode odločno obsojamo in odklanjamo, hkratu pa vendar pomilujemo vse tiste, ki so na kriva pota zašli kot žrtve. Premagajmo bedo, odstranimo vse tiste ovire, na katere smo že tolikokrat opozarjali, pa bo kmalu z obličja našega naroda izbrisan madež, ki ga danes tako strašno kazni.

Ne klonimo glav, ampak le kvišku srca! Vera v življenje, v pravico in pravilnost naših zahtev in želja mora biti močnejša mimo vseh ovir, ki jih srečujemo na poti do cilja.

Velikih nalog pa se moramo lotiti z veliko ljubeznijo. Ne s hujskanjem in natočevanjem, ne s preganjanjem in obrekovanjem, ne z zavijanjem in prikrivanjem resnice, ampak z jasnim pogledom, z vedrim čelom, s pošteno besedo in s srcem, ki žari v ljubezni do pravice in resnice, tako je treba iti na delo za našo vas, za kmeta in za ves narod.

Ako se bomo povzpeli do te stopnje, bomo brez dvoma premagali vse sence preteklosti in tudi vse tiste neprilike, s katerimi nas sproti tepe vsakdanost. Potem bomo lahko rekli, da smo izpolnili naloge, zaradi katerih smo živeli in je bilo tudi potrebno in vredno živeti.

To je beseda?

V Baselu (Švica) je na zasedanju velikega kantonskega sveta državni svetnik Brechtbühl odločno nastopil proti ovaduhom (denunciantom). Dejal je med drugim takole:

»Zdi se, da vlada v našem času posebna ovaduška psihoza, kajti dan za dnem prihajajo sumljive ovadbe, ki jih je treba vse preizkusiti. Zagotavljam Vas, da bo policija z vso odločnostjo vodila borbo proti ovaduhom (špijonom) in špijonom. Kajti ne smemo zavajati ljudstva v psihozo, ki bi lahko postala nezdrava in tudi ne smemo brez razloga sumničiti častivrednih državljanov in brskati po njihovem zasebnem življenju. Žrtve denunciacij moramo ščititi napram zlonamernim sumničenjem.«

Odločne, pametne in trezne besede, ki naj bi jih poslušal in uvaževal ves sodobni svet, pa bi bilo prihranjenega mnogo gorja. Kakor razne države poznajo svoje zakone o zaščiti države, tako bi morale uvesti tudi posebno stroge zakone proti ovaduhom in ovaduhstvu. To bi bil povsod velik korak k notranjemu miru, ki je najboljši vodnik v mednarodno pomirjenje.

Nergači in paraziti

V življenju srečamo ljudi, ki se tolčejo po prsih, glasno govore in hvalijo svoja dela na vse pretege. Povsod jih najdemo, kjer koli gre za profit! Kakor nadležne konjske fige na cesti se motajo med ljudstvom in žanjejo na račun ljudstva ter ljudske nevednosti. Nevednost širokih množic je njihovo največje in najmočnejše orožje. Vse takšne ljudi imenujemo nergače in parazite, ker lastnega dela in truda ne poznajo; vse njihovo delovanje je uničujoče in škodljivo vsakemu, ki v nesreči pride z njimi v stik.

Zanimivo je, da se nergači in paraziti pojavljajo na vseh poljih človeške družbe in v vseh stanovih. V svojem delovanju so zelo gibljivi. Začnimo z vaškimi coprniki, lažizdravniki, lažizvinozdravniki, zelenišči, mešetarji, prekupčevalci itd. Večina teh hoče na lahek način živeti in dobro služiti, pri tem pa še imeti prvo besedo v javnem življenju. Njih pamet je kakor iz žafrana, ki ga malo zadostuje, da vsa juha zarumeni. Tudi nergači hočejo s svojo pametjo porumeniti vsakega, ki pride z njimi v stik.

Coprnice in vešče sicer danes nimajo več kakšnega odločujočega vpliva, praznovanje pa je še vendar marsikje zelo močno. Tako na primer v nekaterih krajih na sledovih tatov žgejo človeške odpadke, da bi se jim posušila noga; nabodejo vsako krastačo, ki pride pred njih oči, na pragu trikrat pljunejo in se pomažejo čez oči z lipovim ogljem, da preženejo glavobol, pred sv. Mihaelom ne jedo grozdja, ker bi sicer v vicah preveč trpeli žejo, kadar grmi se valjajo po tleh, da vidijo več gob, z ostanki ovsma mažejo vole po hrbtu, da bi bili bolj debeli itd.

Za coprnice prihajajo lažizdravniki, ki so v najozjem sorodstvu s prejšnjimi. Popolnoma izvzemam pri tem ljudi, ki imajo smisel za nabiranje zdravilnih zelišč in trav; obsojanja vredni pa so ljudje, ki zdravijo s pomočjo duhov, hudičem in belcebubom kakor afriški vrači. Prav zveste prijatelje imajo lažizdravniki v takšnih nergačih, ki vedo zdraviti živino. Imel sem priliko videti možakarja, ki je bil svoj čas v Ameriki konjač, v stari domovini pa je na mah

postal živinozdravnik. Pripomniti moram, da je ta možakar delal v velikem obsegu, ker je celo serum proti rdečici in kugi sam produciral ter cepljenje računal za polovico več kot banovinski živinozdravnik. Kravji porod je pri njem stal 300 do 600 dinarjev, ne glede na to, če je krava crknila. Bil je sicer večkrat kaznovan, toda njegove žavbe niso mirovale.

Posebna vrsta nergačev so mešetarji, ki predstavljajo največje delamržeže. Njim je vsakršno delo zoperno, razen posedanja po gostilnah in mešetarenja na škodo drugega. Mešetarji imajo najmočnejše orodje v neznanju ljudi, ki jim pogostoma prinaša krivičen zaslužek kar na krožniku. Takšni ljudje prinašajo in širijo med ljudstvom najslabše lastnosti kot: goljufijo, laž, sovraštvo, ogovarjanje in vse, kar je s tem v ozki zvezi. Posledice se večkrat končujejo z umori, tatvinami in uboji, kar prinaša toliko sramot in ponižanj narodnemu ugledu.

Posebno skupino v človeški družbi zavzemajo paraziti. Če vzamemo primer iz narave, kako deteljo uničuje predenica, potem bomo lahko razumeli, kako človeški tipi uničujejo ljudstvo. Na vseh poljih človeškega izživiljanja srečujemo ljudi, ki žive na tuj račun, ne da bi vse njih delo količkaj koristilo splošnosti.

Po temeljiti presoji se da sklepati, da danes tretjina ljudi živi od prej naštetih slabosti, ki vse izvirajo iz nepoučenosti širokih narodnih množic. Če bi se tista tretjina nergačev in parazitov pošteno zaposlila in z lastnim delom ustvarjala dobrine, potem bi se ljudsko premoženje po vsem svetu zvečalo za kakšnih 500 milijard dinarjev.

Iz tega sledi, da moramo z največjo hitrostjo dvigniti prosveto našega delovnega ljudstva; znanje in zopet znanje bo zrušilo vse ponižanje, bo ustvarilo blagostanje in očistilo narod največjih škodljivcev, ki si jih je mogoče misliti.

V tem znamenju se strnimo kot en mož, pozabimo medsebojno sovraštvo, ki so ga vsejali nergači in paraziti, in novo življenje bo zasijalo na horizontu.

Kandidature opozicije v Sloveniji

Na podlagi dogovora s Hrvatsko seljačko stranko, beograjsko združeno opozicijo in socialisti, ki jih predstavlja dr. Topalović, je bil z opozicijo v Sloveniji sklenjen ožji sporazum, po katerem so si politične skupine, čuvajoč samostojnost svojih programov, razdelile kandidate ter se dogovorile, da se bodo med seboj pri volitvah podpirale. Podobno sodelovanje z združeno opozicijo so sklenile tudi nekatere manjše skupine, kakor dr. Stanovnikova, dr. Brecljeva, dr. Lončarjeva, krščanski socialisti itd.

Kandidate združene opozicije v Sloveniji na državni kandidatni listi dr. Vladimirja Mačka so naslednje:

Liubljansko volilno okrožje

Ljubljana-okolica

Mravlje Milan, bivši narodni poslanec, in Stanko Jurij, referent Delavske zbornice; namestnika: Pavlič Pavel, tesarski mojster v Ljubljani, in Kržič Frane, zidar v Borovnici.

Črnomelj

Ivan Malešič, trgovec in župan v Metliki; nam. Spiro Vrankovič, lekarnar v Črnomlju.

Kamnik

Anton Cerer, gostilničar v Kamniku; nam. Ignac Tome, posestnik in trgovec v Moravčah.

Kočevje

Ivan Arko, trgovec v Ribnici; nam.: Franc Hočevar st., posestnik v Kolenči vasi.

Kranj

Tomaž Križnar, posestnik, Okroglo pri Kranju; nam. Karel Bajd, delavec, Primskovo pri Kranju.

Krško

Milan Mravlje, bivši narodni poslanec; nam. Ivan Polovič, dimnikarski mojster in posestnik v Kostanjevici.

Litija

Josip Strman, trgovec in posestnik, Mala Kostrevnica; nam. Ivan Obreza, pos. sin, Doberljeva, obč. Vače. (Tudi v tem srezu je postavljena paralelna socialistična kandidatura: Ivan Arh, rudar v Zagorju.)

Logatec

Franjo Tavčar, špediter na Rakeku; nam. Viktor Šenica, zasebni uradnik, Dolenji Logatec.

Ljubljana-mesto

1. Dr. Albert Kramer, senator; 2. dr. Celestin Jelenc, odvetnik v Ljubljani; namestnika: 1. inž. Jože Rus, privatni uradnik v Ljubljani; 2. Ivan Mlinar, uradnik OUZD v Ljubljani.

Novo mesto

Josip Matko, posestnik in trgovec v Gotni vasi; nam. Cvetko Zorko, posestniški sin v Družinski vasi.

Radovljica

Pavel Olip, posestnik in župan v Lescah; nam. Ivan Čelesnik, tov. delavec na Jesenicah.

Škofja Loka

Albin Koman, bivši narodni poslanec, posestnik v Vižmarjih; nam. Ivan Hafner, čevljarški mojster v Škofji Loki.

Mariborsko volilno okrožje

Brežice

Trupej Frane, posestnik in župan v Sevnici; nam. Šoba Alojzij, posestnik v Zdolah.

Celje

Ivan Prekoršek, bivši narodni poslanec; namestnik: Jakob Jeram, cinkarniški delavec v Celju.

Dolnja Lendava

Rudolf Muhvič, trgovec v Petišovcih, nam.: Nikolaj Sebjanič, mizar v Odrancih.

Gornji grad

Anton Žehelj, posestnik in lesni trgovec; nam. Maks Podpečan, posestniški sin v Ljubnem.

Konjice

Ciril Žagar, trgovec v Konjicah; nam. Ignac Kovše, delavec v Paki, obč. Vitanje.

Laško

Josip Petejan, uradnik OUZD v Mariboru; nam. J. Murn, rudar, Trbovlje.

Ljutomer

Franc Skuhala, posestnik v Križevcih; nam. Joško Glaser, posestnik v Paričjaku.

Maribor-levi breg

1. Dr. Avgust Reisman, odvetnik v Mariboru, 2. dr. Miloš Vauhnik, odvetnik v Mariboru; namestnika: 1. Andrej Bahun, železničar v pok., 2. Franc Breznik, posestnik in gostilničar pri Sv. Ani v Slovenskih goricah.

Maribor-desni breg

Dr. Otmar Pirkmajer, pomočnik bana v p., Ljubljana; nam. Ivan Kirbiš, posestnik, Prepolje. V tem srezu je še paralelna socialistična kandidatura Josip Petejan, uradnik OUZD v Mariboru.

Murska Sobota

Franc Talanyi, posestnik v Gornji Radgoni; nam. Koloman Martinec, posestnik v Satahovcih.

Dravograd

Viktor Eržen, novinar v Mariboru; nam. Rudolf Rošer, rudar v Črni pri Prevaljah.

Ptuj

Anton Kelarič, župan in posestnik v Središču; nam. Anton Kupčič ml., posestnik in ekonom, Ptujška gora.

Kandidate drugih manjših skupin v celoti še niso gotove.

Kaj pravijo

Mariborska »Delavska Politika« izraža v uvodniku z dne 17. t. m. med drugim tudi tole značilno misel:

»Kako so zastrupljene današnje razmere in kako neodporna je morala narodov, dokazujejo dejstva, da se začena delovanje za oblast najprej z denuncijantstvom in pozneje z nasilji.«

V »Narodnem Valu« Vladimirja Radiča z dne 17. t. m. je objavljen zanimiv članek, kjer pisec trdi, da mir še vedno ni zagotovljen, ter končuje s tole mrko ugotovitvijo:

»A sen človeštva o večnem miru — čegar uresničenje je bilo na vidiku po monakovskem sporazumu je ostal samo — sen...«

»Školska Volja« izraža v uvodnem članku letošnje 99. številke med drugim tudi tele misli:

»Razvoj slovanskih plemen in svoboda ljudstva pa sta ogrožena od skupnega sovraga. Ta sovrag stoji zunaj in znotraj nas. O zunanjem ne govorimo, Saj je nevarnejši od sovraga zunaj

nas sovrag v samih nas: lenoba, zlom morale, samogoltnost, individualni egoizem, breznačelnost, trgovina z značaji, udobno in razkošno uživanje poedinca na škodo drugega. V boju z našim notranjim sovražnikom gre za našo čast, gre za zmagovito pot in za polet narodovega življenja v vseh pravicah njegove tvornosti.<

V 44. številki »Nove Pravde« ugotavlja uvodnik med drugim tole:

>Pokvarjen človek se ničesar ne sramuje in je sposoben, da brez rdečice na obrazu danes preklinja to, kar je včeraj blagoslavljal, da danes proglasi drug nauk kot včeraj, da se danes suče po drugem vetru kot je delal še včeraj. Pokvarjenec živi od same demagogije. Tu pa tam se naredi kot da bi s težavami in trpljenjem delavca mislil resno in se pridruža nad kapitalom, ki ga je treba streti in dati na

verigo. Pokvarjenec ima v življenju nebroj prilik, da bi svoj lasten kapital dal na verigo in ga uporabljal po načelih, s katerimi krmi druge. Toda bolj prijetno je pridigovati o vodi in sam piti vino, kot pa piti vodo in druge tako učiti. Tako moralno »ogorčenje« nad kapitalom je v jedru grda hinavščina, izraz pokvarjene morale tako dolgo, dokler to ogorčenje v najožjih lastnih vrstah ne napravi reda.<

>Izseljenski Vestnik« v novemberski številki kliče:

>Izseljenska nedelja naj bo dan, ko naj se vse kapljice slovenske krvi tu doma združijo zopet z vso krvjo, razkropljeno širom sveta, v eno mogočno slovensko kri, v eno mogočno slovensko in jugoslovansko skupnost, da bomo vsi skupaj ostali enoten, krepak in mogočen narodni organizem.<

Posebno važen je odstavek, v katerem se naglašča, da je z Blokom narodnega sporazuma doseženo popolno soglasje v tehle točkah: vprašanje monarhije, naše narodne dinastije, državne enotnosti kraljevine Jugoslavije, naše narodne vojske. Skupni cilj pa je obnova političnih in državljanskih svoboščin.

Proglas dalje podčrtava važnost narodne vojske, pomen zdrave in napredne kmetijske hiše, pravično razdelitev zaslužka med kapitalom ter vsemi delavci.

H koncu se v proglasu spominja 20letnice Jugoslavije in žrtev zanjo, s posebno pieteto pa mučeniškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja.

Proglas je sestavljen stvarno in mirno ter se končuje z ugotovitvijo, da pojde pri volilni borbi za politično, moralno, duhovno in materialno obnovo naše države.

Proglas je podpisal g. Peter Živković.

Živahno povpraševanje po našem sadju v tujini

Po vseh naših sadnih trgih se opaža zadnje čase velika živahnost. Veliko povpraševanje je zlasti po jabolkih, ki se tudi prav dobro plačujejo. Izredno dobra cena naših jabolk je posledica slabe letine v drugih državah, ki sta jo povzročila jesenski mraz in prezgodnji sneg. Kako veliko je povpraševanje po naših jabolkih, se vidi tudi iz tega, da se letos ne očitajo našim jabolkom običajne napake. Ta odlična konjunktura naših jabolk je povzročila na eni strani skok cen, na drugi pa živahno špekulacijo. Na trgih v notranjosti države se plačujejo za jabolka skoraj za 50% višje cene kakor lani. Tako se n. pr. plačujejo budimke po 3 din na debelo. Druge kvalitetne vrste jabolk, zlasti slovenska jabolka, se plačujejo še dražje in tudi nad 4'50 din. Cene pa se še dvigajo. Najbolj živahne kupčije z jabolki so sedaj v srbskih okrajih okoli Užičke Požege in Čačka, kamor prihaja tudi dosti slovenskih trgovcev, ker so vsa jabolka v Sloveniji že razprodana. Pretežna večina pridelka jabolk se izvažča v Nemčijo.

Podpora pasivnim krajem

Kakor poročajo, je ministrski svet je odobril 10 milijonov din za obče koristna javna dela v pasivnih krajih, kjer je bila letos slaba letina. Iz tega kredita se bodo v prvi vrsti gradile občinske ceste, razen tega pa bo ministrstvo socialne politike in narodnega zdravja dovolilo gradnjo takih objektov, ki bi na eni strani zagotovili zaslužek delavcem iz pasivnih krajev, na drugi strani pa zboljšali stanje prehrane prebivalstva pasivnih krajev. Kot prvi obrok te podpore je bilo nakazanih doslej 3.500.000 din poedinim banovinom. V večini banovin so se javna dela s sredstvi iz tega kredita že začela.

† Dr. Ante Trumbić

V Zagrebu je v petek dopoldne v 75. letu starosti umrl dr. Ante Trumbić, ki je spadal med najbolj znane jugoslovanske politike. Bil je med vojno predsednik tedanjega Jugoslovanskega odbora v Londonu in pozneje sopedpisnik znane krfske deklaracije. Po prevratu je bil Trumbić prvi jugoslovanski zunanji minister.

Ob pričetku svetovne vojne se je podal v tujino. Nastanil se je v Londonu, kjer je bil izvoljen za predsednika Jugoslovanskega odbora. S pomočjo svojih zvestih sodelavcev je začel razvijati živahno propagando za ustanovitev samo-

stojne jugoslovanske države, ki naj obseže one dele avstro-ogrške monarhije, koder prebivajo Srbi, Hrvati in Slovenci. Tako smo torej Jugosloveni imeli med svetovno vojno dva vrhovna foruma, ki sta v zunanjem svetu predstavljala naše težnje po svobodi. Bila sta to vlada kraljevine Srbije z Nikolo Pašićem na čelu ter Jugoslovanski odbor s predsednikom dr. Trumbićem v Londonu.

Kot prvi zunanji minister kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev je bil dr. Ante Trumbić delegat kraljevine SHS na mirovnih pogajanjih v Parizu. Potem mu je pripadla še težavna naloga pogajanj s kraljevino Italijo, ki so 1921. dovedle do pogodbe v Rapallu, a dokončna rešitev tega vprašanja je sledila šele pozimi 1923. do 1924. Pri volitvah v konstituantu, ki so se vršile novembra 1920, je dr. Trumbić kandidiral v Splitu na kandidatnih listah štirih strank. Ni se priključil nobeni takratni stranki in vendar je bil v priznanje svojega nacionalnega delovanja od vseh izvoljen. Po rapalski pogodbi je odstopil kot zunanji minister. Pri volitvah v marcu 1923 ni več dosegel mandata. Preselil se je v Zagreb in se pridružil Hrvatski zajednici. Ko pa je ta sklenila kompromis z Radićevimi stranki, je dr. Trumbić prevzel obrambo Stjepana Radića in njegovih tovarišev, ki so morali pred sodišče. Sledile so volitve 8. februarja 1925. Dr. Ante Trumbić je kandidiral v Zagrebu na listi Hrvatske zajednice s pristankom Stjepana Radića in je bil izvoljen z veliko večino. Še pred tragično smrtjo Stjepana Radića je potem pristopil k Radićevi stranki in je ostal do zadnjega eden izmed najožjih sodelavcev dr. Vladka Mačka. Tudi pri letošnjih decembrskih volitvah je nameraval kandidirati v Zagrebu. Smrt mu je ta načrt prekrizala.

S Trumbićem je za vedno odšel iz vrst jugoslovanskih javnih delavcev velik in plemenit mož, ki je vedno vse svoje izredne sposobnosti dajal v službo narodu. Zato izgubo občutimo s Hrvati vred tudi Slovenci in Srbi, ki se s spoštovanjem klanjamo duhu velikega pokojnika z iskreno željo, da bi v mladem pokolenju našel kmalu dosti vrednih naslednikov.

Slava spominu in delu pokojnega dr. Ante Trumbića!

Nj. Vis. knez Pavle v Londonu

V nedeljo zvečer je Nj. Vis. knez namestnik Pavle prispel v Curih, kjer je obiskal Nj. Vel. kraljico Marijo, ki je po srečno uspeli operaciji že na poti popolnega okrevanja.

Po obisku je odpotoval dalje v Anglijo in sta Nj. Vis. knez in kneginja Olga prispela v ponedeljek v Dover, odkoder sta takoj nadaljevala pot v London. Sprejela sta ju vojvoda in vojvodinja Kentska.

Visoka gosta je že v Dovru sprejel jugoslovanski poslanik Kasidolac in ju spremljal na nadaljnem potovanju. Za svojega bivanja v Londonu bosta visoka gosta stanovala v Buckinghamski palači.

Volilni proglas opozicije

Pravkar je bil objavljen volilni proglas opozicije, iz katerega posnemamo nekaj vodilnih misli.

>Jugoslavija je vedno iskreno želela, pa tudi danes enako želi mir in prijateljstvo z vsemi narodi, posebno s svojimi sosedi, malimi in velikimi. Od njih pa zahteva isto tako prijateljstvo, kateremu more biti edina zanesljiva osnova medsebojno spoštovanje svobode in ravnopravnosti. Naš narod zna trezno misliti in jasno gledati in ve, da ga razvoj evropskih dogodkov pri vsej zvestobi napram prošlosti v mnogočem usmerja na nova pota. Globoko občuti naš narod, da ga tudi v novih evropskih razmerah čakajo še velike in težke naloge, ki jih bo obvladal le, ako bo notranje silen, moralno in politično jak, in zavešten gospodar svoje moči.<

Dalje opozarja proglas, da je zdaj nastopil trenutek, ko moramo vsa naša notranja vprašanja rešiti naglo, odločno in širokogrudno.

Kaj se godi po svetu

Zvezna država

je po zadnjih okrnitvah postala češkoslovaška. Dasi je kot država izgubila premnogo nenadomestljivega, so se Čehi kot narod vendar rešili, hkratu so pa rešili tudi samostojnost Slovakov in podkarpatskih Ukrajincev.

Pravih in najglobljih vzrokov te največje povojne tragedije, čeprav se je odigrala — z izjemo malih obmejnih prask — brez prelivanja krvi, danes še ni mogoče popolnoma določno izraziti, vendar jih lahko slutimo iz silnega zakulisnega boja, ki se zdaj bije za kolonije. Zdi se nam pa vsekakor, da ni več posebno daleč čas, ko bo problem, ki se nam je zdel skrajja tako tajinstven, vsakomur jasek kakor na dlani.

Republika sestoji sedaj iz treh avtonomnih držav: 1. Češka z Moravsko, 2. Slovaška in Podkarpatska Ukrajina. Zadnja se je prej imenovala Podkarpatska Rusija. Sprememba imena je nastala v zvezi s preobujenjem ukrajinske, protiruske narodnostne zavesti, hkrati pa odgovarja tudi politični usmerjenosti sedanje avtonomne zvezne države.

Osrednja vlada je v Pragi in v njej so zastopani tudi predstavniki avtonomne slovaške in ukrajinske vlade. Zakon o ustavi Slovaške in Ukrajine sta že sprejela parlament in senat. V kratkem je pričakovati volitev novega prezidenta republike. Kot edinega kandidata navajajo poročila sedanjega zunanjega ministra Chvalkovskega.

Značilne za razpoloženje, ki danes vlada v tako bridko preizkušeni bratski republiki, so besede poslanca Berana, ki je dejal: »Sanje o enakosti velikih in malih narodov so pokopane.«

Te pomembne besede so vsekakor resen in tehten opomin vsem malim narodom in tudi — do neke mere — velikim

Španija

Kakor se zdi, bo kmalu končano prelivanje krvi, ki traja že cela leta v tej nesrečni deželi. Po dosedanjih poročilih je republikanski general Aguirre službeno odpotoval v Pariz, Bruselj in London, da izposluje sklenitev premirja.

V republikanskih krogih upajo, da se jim bo posrečilo doseči premirje prej, predno bi uspelo generalu Francu pridobiti Anglijo in Francijo za svoje načrte. Boje se tudi, da bi se utegnil pariški sestanek francoskih in angleških državnikov pretvoriti v španski Monakovo. Po sklenitvi sporazuma med Anglijo in Italijo, kateremu bo v kratkem verjetno sledil tudi sporazum med Francijo in Italijo, obstoja nevarnost, da bi se velesile na enak način glede Češkoslovaške, sporazumele tudi glede Španije. To pa hoče republikanska vlada preprečiti, sklicujoč se pri tem na ponovna zagotovila Anglije in Francije, da bosta takoj posredovali za sklenitev premirja, čim bi se ena ali druga španska stranka obrnila na francosko ali angleško vlado s tako prošnjo. Na drugi strani pa grozi tudi nevarnost, da bodo generalu Francu sedaj, ko je vsaj formalno pristal na umik tujih prostoVOLJCEV, priznali značaj vojskujoče se stranke, kar bi položaj v Španiji znatno izpremenilo v škodo republikanskega tabora. Formalno je republikanska vlada še vedno zakoniti reprezentant Španije in se velesile zaradi tega njenemu pozivu za posredovanje ne bodo mogle izogniti.

Kako strahofna in res do skrajnosti krvava ter ves narod uničujoča je španska državljanska vojna, je zlasti razvidno iz poročil o veliki bitki ob reki Ebro. Boji so trajali tri in pol meseca, a so meje med obema pasovoma ostale iste, kakršne so bile 24. julija, ko so se boji začeli. Španija ima 100.000 ljudi manj. Padli so v bojih ali pa bili ranjeni. Republikansko poveljstvo pravi, da je zmaga na njihovi strani, ker se čete generala Franca niso približale Valenciji, nacionalistično vrhovno poveljstvo pa zatrjuje,

Pot romunskega kralja Karola

Romunski kralj Karol je odpotoval pred nedavnim v London zaradi važnih razgovorov z angleškimi državniki. Bil je slovesno in svečano sprejet ter je dosegel popoln uspeh. Anglija bo investirala v Romuniji 20 milijonov funtov šterlingov; kajti kakor piše bivši dolgoletni romun-

ski zunanji minister Titulescu, hoče Anglija na ta način dobiti za svojo politiko in trgovino potrebno svobodo, da se na romunskem diplomatskem in gospodarskem bojišču še enkrat postavi v bran proti nemškemu »Drang nach Osten« (razmahu proti vzhodu).

Isti državnik pravi, da se je počasi angleški denarni trg le prebudil iz spanja. Spoznal je, da ni dobro, če Anglija nemško gospodarsko prodiranje proti vzhodu opazuje le s previdnimi očmi dobrega trgovca.

Kakor torej vidimo, so v zvezi vsem političnim spremembam na dnevnem redu ista vprašanja, ki so pretresala svet že pred izbruhom svetovne vojne. Mesto z orožjem pa se trenutno bije boj z — denarjem.

Kralj Karol je po uspešnem londonskem obisku odpotoval v Pariz, nato pa se bo v Nemčiji sestal še s Hitlerjem. Vsekakor je to poto-

da je zmaga njegova, ker so republikanske izgube dvakrat večje kakor nacionalistične, dočim je bila katalonska armada popolnoma poražena. Bitka ob Ebru je pomembna po srditosti bombardiranja iz zraka. Nacionalistična letala so zmetala na stotine in stotine ton bomb na sovražnike, ker pa je svet tam hribovit, so bili republikanci zaradi modernega načina utrejevanja dobro zavarovani pred napadi letal ter Francovega topništva. Nacionalisti so se prepričali, ko so potrošili na stotine in stotine ton bomb in granat, da je še najučinkovitejše orožje proti človeku človek sam in da more pehota, oborožena z bajonetj in bombami, prodreti tudi tja, kjer topništvo in letalstvo ne uspeta. Zato je general Franco zbral najhrabrejše pešce v nov armadni zbor, ki mu poveljuje eden izmed najmlajših in najhrabrejših generalov, tako da se je zaradi tega borba ob Ebru razvila v najstrahotnejšo bitko na nož, pri čemer so pomagale lahke strojniice in letala.

Ob takih poročilih ni nič čudnega, če se vsi narodi vojne boje in široke množice, ki v vojnah itak največ trpe in najbolj krvave, trepečejo že ob sami misli nanjo.

Mimo vsega tega so danes

kolonije

osrednje vprašanje vse evropske politike. Nemčija, ki je pred vojno imela kolonijalno posest v Afriki in Aziji, pa jo je v svetovni vojni izgubila, zahteva, odkar si je opomogla, z vedno večjo odločnostjo svoje kolonije nazaj, ali pa vsaj druge, enakovredne in enako ugodne.

vanje romunskega suverena: bilo za Romunijo odločilnega in res velikega pomena, ki ga bo v pravi luči morda pokazala šele bodočnost.

Bolgarija in mi

Po nedavni rekonstrukciji bolgarske vlade pod predsedstvom min. predsednika dr. Kjusivanova je ta na seji sobranja (parlamenta) glede na bolgarsko zunanjo politiko izjavil:

Bolgarska vlada bo nadaljevala dosedanjo konstruktivno politiko ter bo tudi v bodoče vodila politiko sodelovanja in sporazumevanja, da se ohrani mir na Balkanu. Bolgarija se bo tudi v bodoče prizadevala, da okrepi prijateljske zveze z Jugoslavijo in Turčijo v duhu paktov o večnem prijateljstvu, ki vežejo Bolgarijo, Jugoslavijo in Turčijo. Vlada bo nadaljevala svoja dosedanja prizadevanja, da uredi še ostala neurejena vprašanja z Romunijo in Grčijo z željo, da

bi bili odnošaji z vsemi sosednimi državami čim pristranejši.

Glede gospodarske politike je ministrski predsednik naglasil, da bo vlada posvečala posebno pozornost kmetijstvu. Hkratu bo vlada najmodernejše oborožila bolgarsko vojsko, ki je čuvar miru in narodnih interesov.

Svetovni tisk že dolgo razpravlja in ugiblje o tem. Vesti si močno nasprotujejo, edine so si le v trditvah, da Nemčija od svojih kolonijalnih zahtev nikakor ne odneha.

Na drugi strani Anglija z vso odločnostjo zagotavlja, da ne odstopi nikomur niti trohice svoje kolonijalne posesti. Francija zagotavlja, da je svoje kolonije pripravljena braniti tudi z orožjem, če bo treba. Podobni glasovi prihajajo iz drugih držav.

Več ko verjetno pa je, da Nemčija jemlje svojo zahtevo po kolonijah kruto resno. Če se bo hotela Evropa izogniti vojni, bo morala njeni zahtevi ustreči. In ker velesile nočejo dati nič, bodo pač morale poiskati šibkejšega, ki bo moral dati.

To je danes najtehtnejše in najusodnejše vprašanje vse evropske politike. Bližnja bodočnost bo morala odgovoriti nanj in bo vsekakor tudi odgovorila, toda kako, to je za zdaj že usodna, moreča skrivnost.

Na Kitajskem

doživljajo Japonci v Kantonu, ki so ga pred časom po silno krvavih bojih in z velikimi izgubami in žrtvami zavzeli, občuten in hud poraz.

Kitajci so pred nekaj dnevi to važno mesto obkolili s treh strani, zdaj pa so že prodrli v predmestja. Japonska vojska se je pričela umikati. Celotna japonska poročila priznavajo kitajsko zmago. Po teh poročilih je v teh bojih nastopilo izredno veliko število kitajskih letal. Prav svojemu letalstvu se morajo Kitajci zahvaliti za zmago.

Mladina na vasi

Notranja obnovitev

Kadar zaključujemo »staro«, vedno govorimo o uspehih v novem letu, ki bi nam naj prineslo boljše in srečnejše dni. Ob novem letu voščimo prijateljem in znancem, želeč jim sreče in vse najboljše. Novoletna voščila so prešla v kri in meso, so nekaj samo ob sebi umevnega in jih večina ljudi tudi čisto avtomatično, samo od sebe izgovarja. Kakšnih globokih misli pri tem ni. Človeku niti v tistih prazničnih dneh ne pade na misel kakšno globokejšo razglabljanje, ampak mu je predvsem do veselih dogodkov in silvestrov večer v glavo trka. Ne mislim reči, da zabava in veselo razpoloženje ni potrebno, vendar je v teh časih svetovnih gospodarskih in političnih potresov potrebno, zelo potrebno, globoko razmišljanje, ki bi nam naj res prineslo boljše čase. Prenehajmo torej samo z besedičenjem in vsaj enkrat pred novim letom globoko in trezno razmislimo o sebi, o svojih notranjih vrednotah ter ob spoznanju svojih slabosti pustimo vsaj najslabše reči v starem letu.

Prednje besede veljajo za vse ljudi, za vse stanove, najbolj pa je poklicana kmetska mladina, da spozna vrednost svoje duševnosti, da skuša svoje slabosti za vedno odstraniti in preiti v prihodnje novo leto s prenovljeno dušo, s trdno voljo in srčno odločnostjo.

S tem orožjem se dajo premagati vsi napori, vse žrtve bodo samo igrača; sebi in svojemu narodu pa bomo prinesli res novega in boljšega življenja. Pustimo torej prazno besedičenje v

starem letu, naj novo nikdar več ne vidi starih napak, ampak naj na njih mesto stopijo nove duševne in telesne dobrine, ki v skupnosti šele prinašajo vse tisto kar danes samo skrivamo v skromnih željah.

Notranja obnovitev pa je tudi človeška dolžnost. Vsaj enkrat v letu razmisli človek o sebi! Takšno razmišljanje nas vendar ravno napravlja ljudi, ki smo sicer radi veliki ali na svojo duševnost pa vedno pozabimo. Z notranjo obnovo tudi vzgajamo svojo srčno omiko, dajemo smer vsemu izživljanju, ki sicer tako rado zabrede na stranpota. Ne dopustimo v prihodnosti, da bi naše duše romale po krivih potih! Spoznajmo samega sebe! Naša notranja obnovitev naj bo takšna, da bo tudi na zunanji v dejanjih vidna. Vsako najmanjše zboljšanje bo prineslo velikih koristi posamezniku in vsej skupnosti.

V prihodnjih dneh razmišljaj torej mladina o sebi, napravi svojo notranjo osvežitev, ki je tako potrebna v našem velikem razmahu! Pri obnovitvi pa je potrebno, da človek na prazno mesto postavi nov predmet. Za vse izvršene duševne slabosti treba nadomestila, ki se nahajajo v neomejeni množini v kmetsko-mladinski ideji. Pokret kmetsko-mladinske ideje ima v sebi toliko lepote, toliko gonilne sile za ustvarjanje vsega dobrega, da človeku res prinaša prerog. Spoznajmo torej vsi to izbrano misel, ki nam jo je sama narava odkrila, da bomo v vsem svojem delu postali veliki — za velika dela, ki nas čakajo.

Celje

Na podlagi sklepa Pododbora Zveze kmetov in deklet v Celju se bo vršil meseca decembra tridnevni govorniški tečaj za vodilne funkcionarje naših društev v celjskem okrožju. Ze vsa leta sem zahtevajo številna včlanjena društva takšen tečaj in bo tako ustrezno tem zahtevam zlasti pa organizacijskemu programu, kj obsega prireditve takšnih tečajev. Brez dvoma bo govorniški tečaj dobro uspel. Na njem bodo dobili v poštevh prihajajoči funkcionarji potrebno podlago za samostojno nastopanje v javnem življenju.

Poleg tega je bilo sprejetih še več drugih sklepov, ki se tičejo izvedbe minimalnega načrta za naša društva, ki je bil sprejet na letošnjem obnem zboru Zveze v Celju. Dobro se zavedamo, da je prav sedanji čas za prosvetno delovanje najprikladnejši in moramo storiti vse, da izrabimo v to svrhu vse prilike. Prosvetno-organizatorični tečaji za fante in dekleta pa se bodo vršili po novem letu. Načelni sklep je bil sprejet, datum pa bo določen na prihodnji seji. Tudi glede revizije društev bomo ukrenili vse potrebno, kakor hitro sprejmemo potrebne tiskovine od Zveze iz Ljubljane. Od te poslovne dobe si obetamo najboljših uspehov in bomo storili za prosvetni dvig našega članstva vse, kar je v naših močeh.

Donačka gora pri Rogatecu

Na državni praznik 1. decembra t. l. se bo vršila v Rogatecu proslava 20letnice osvobodjenja s sodelovanjem vseh prosvetno-kulturnih društev. Tudi naše Društvo kmetov in deklet bo pri tej proslavi sodelovalo s posebno skupino. S tem hočemo javno izraziti našo državljansko in kmetsko zavednost. Povabili bomo tudi zastopnika zveze iz Ljubljane. Za prireditve se že pridno pripravljamo in bomo s svoje strani storili vse, da bo čim lepše in svečaneje uspela.

Sv. Planina

Po dovršenih težkih kmetskih delih je nastopil čas v katerem bomo imeli člani našega

Društva kmetov in deklet na Sv. Planini več prostosti za izobrazbo kmetske mladine na vasi.

Mnoga poljska dela so ovirala v poletni dobi društveno delovanje. A kljub pridnosti naših članov je društvo priredilo dobro uspelo tekmo koscev. Tekma je povzročila mnogo dela, a vse je bilo dobro poplačano z veliko hvaležnostjo občanov, ki so se v ogromnem številu udeležili tekme.

Skoraj bo tu že zima, zato si je naše društvo osnovalo načrt za delo društva v zimski dobi. Načrt društvenega dela sestoji v večji meri iz predavanj. Važno mesto zavzema dramatski odsek. Takoj po prejemu igre od naše zveze v Ljubljani smo si razdelili vloge.

Od društva sta se začasno poslovila dva člana, ker sta odšla v šole. Nadomestili so jih štirje novopristopivši člani, ki so se vrnili od vojakov.

Alojzij Tori.

Slinavka in parkljevka na Dolenjskem

Po nekaterih krajih Dolenjske se je zopet pojavila slinavka in hkratu z njo parkljevka. Zanesli so jo najbrže gonjači goveje živine s hrvatske strani. Ti so namreč sila prekanjeni in kljub vsem prepovedim najdejo skrita pota, da čez Gorjance skrivaj pripeljejo v Slovenijo živino, čeprav je bolna. Ker primanjkuje orožniškega osebja, so nekatere na savsko banovino meje občine na poziv banske uprave sicer organizirale civilne straže, ki pa se do sedaj kakor vidimo niso obnesle. Vse leto se je mnogo pisalo o tej živinski kugi, ki je bila zanešena v razne srece dravske banovine, kakor Slovenj Gradec, Maribor, Laško, Kranj, Celje, Radovljica, Lendava in Krško. Doslej je bila te nesreče obvarovana edino le Dolenjska, ki pa je končno prišla tudi na vrsto.

Pri prvem pojavu te kužne bolezni v Pluski je prav razveseljivo dejstvo, da je bila bolezen takoj po obolenju živinčeta, javljena oblastni, ki je takoj ukrenila vse potrebno, da se bo

lezen čim preje zatire in ne raznese po ostalih hlevih. Zaradi tega lahko upamo, da bo bolezen v kratkem zatrita. V zvezi z varnostnimi ukrepi so do preklica prepovedani vsi živinski sejmi v novomeškem srezu. Prepovedani pa so tudi vsi tedenski sejmi za prašiče, ki se vrše v Novem mestu vsak ponedeljek. Da bodo v zvezi s prepovedjo sejmov občutno prizadeti vsi kraji v novomeškem srezu, posebno še naš živinorejec, je razumljivo.

Naše živinorejce zato v njih lastnem interesu opozarjamo, naj vsako količkaj sumljivo obolenje pri živini takoj javijo oblastem, hkratu pa tudi sami malo zasledujejo gibanje tujih gonjačev in njih živine. Samoobramba je navadno v takih primerih najboljša pomoč.

† Agata Makarjeva

V Metliki je na veke zatrisnila oči gospa Agata Makarjeva, doma iz znane Češnovarjeve rodbine v Ljubljani.

Pokojna je kot komaj 16letna deklica dala roko in srce Daku Makarju, posestniku, daleč naokrog znanemu gostilničarju in bivšemu dolgoletnemu gostilničarju in bivšemu dolgoletnemu narodnemu poslancu v Metliki. Celih 36 let je z možem živela v vzornem zakonu, skrbno vodila obširno gospodarstvo in se je s svojo ljubeznivo nasmejanostjo priljubila vsakomur, kdor jo je imel priliko spoznati.

Edina hčerka ji je pred leti umrla še v otroški dobi. Ker ni mogla materinske ljubezni posvečati lastnim otrokom, je vso ljubezen svojega plemenitega srca posvetila soprogu in nacionalnemu delu. Rada je pomagala gasilskim, sokolskim in raznim kulturnim društvom, odprte roke pa je imela zlasti tudi za siromake.

Njeno veliko priljubljenost je jasno izpričal tudi njen pogreb, ki je bil tak, da Metlika še ni videla enakega.

Ko so zabobnele grude prsti na krsto, ni ostalo suho nobeno oko. Vsi smo se zavedali, da nastaja z odhodom gospe Agate v Metliki vrzel, ki jo bomo le težko preboleli.

Blago gospo bomo ohranili trajno v najlepšem in hvaležnem spominu, žalujočemu soprogu pa izražamo iskreno in prisrčno sočutje.

Slovanska nesloga

Poleg mnogih drugih sanj so nam zadnji meseci kakor slana pomorili tudi sanje o slovanski slogi. V »Kmetem listu« smo že čisto opozarjali na to, kako čudno vlogo je zadnje čase igrala Poljska nasproti Češkoslovaški.

Zadnje vesti vedo povedati, da je Poljska začela ostro nastopati proti lastnim državljanom ukrajinske narodnosti. Bajne bo vlada odpoklicala sedanjega vojvodo gališke pokrajine Bilyka in imenovala na njegovo mesto znanega polkovnika Kosto Biernackega.

Baje je bil Bilyk preblag proti Ukrajincem. O polkovniku Kostu Biernackem, ki je bil poveljnik zloglasnega kazenskega taborišča v Brestu Litovskem, ko je takratni poljski režim dal poloviti vse voditelje opozicije in jih poslati v to

taborišče, gre zaslužen, a oduren sloves, da je mož krepke roke.

V Lvovu so poljske oblasti zaprle veliko številno Ukrajincev, zlasti izobražencev, ki so zadnje čase demonstrirali proti Madžarski. Enako so oblasti zaprle številne ukrajinske kulturne ustanove.

Ukrajinsko gibanje morda prav zaradi tega pritiska zavzema na Poljskem vedno večji razmah. Celotni nekateri poljski listi svetujejo vladi, naj ne zapira oči pred dejstvom, da živi na Poljskem 7 milijonov Ukrajincev, ki bi jim bilo treba dati samoupravo in jih tako navezati nase. S tem bi si Poljska pridobila tudi simpatije onih 40 milijonov Ukrajincev, ki živijo v Rusiji.

Poljska vlada je za zdaj še gluha za take pametne nasvete in vse kaže, da se bo režim dokončno odločil za preganjanje in zatiranje ukrajinske narodnosti.

Domači dogodki

V Kočevju je brezposelni hlapec Anton Škufca iz Malega Liplja zahrbtno napadel svojega tovariša Vekoslava Tekalca iz Krašič, ki služi za hlapca pri kočevskem gostilničarju V. Šlajmerju. Ponoči je Škufca, ki je vedel, da je Tekalec varčen človek, prišel k njemu in z njim kramljat do časa, ko je bilo treba napojiti konje. Tedaj sta oba odšla iz utice, kjer je bival Tekalec. Ta je zaklenil vrata in odšel s tovarišem proti hlevu. Na hlevskem pragu pa ga je Škufca z velikim nožem udaril po glavi in mu še na vratu prerezal žilo odvodnico. Nato je zdiral po plen, ko pa je našel vrata zaklenjena, je pobegnil. S težko ranjenim Tekalcem se trudi zdravnik, da bi mu rešil življenje, roparskega Škufca pa so prijeli orožniki.

Na cesti iz Mostarja proti Stolu se je tovorni avto podjetnika Pulaša z vso silo zaletel na nekem ovinku v brzozavni drog in se razbil. Vseh šest oseb, ki so bile v avtu, je v velikem loku vrglo venkaj. Lastnik Pulaš in sofer Kavara sta bila takoj mrtva, dva orožnika sta bila smrtno nevarno poškodovana, dva druga potnika pa sta odnesla le lažje poškodbe. Nesrečo je zakrivil sofer, ker je po strmini navzdol vozil prenglo.

V Kačji vasi onkraj meje pri Planini je sedemletni Janko Bizjak v gozdu plezal po hlodih. Nenadoma se je skladalnica hlodov podrla in eden je otroku priletel na glavo ter mu jo popolnoma zdrobil. Deček je bil seveda takoj mrtev.

V Slovenji vasi je imel trgovec Franc Žerak v prazni škatli za cigarete na pultu pripravljenih 7 bankovcev po 100 din. V njegovi odsotnosti je prišla služkinja po papir, da bi podkurila z njim. Menila je, da je škatla prazna in je res podkurila z njo. Ko so dognali pomoto, so bili bankovci s škatlo vred samo še pepel.

Na Teharju pri Celju se je na žalosten način končalo mlado življenje. Posestnik Kovač v Pečovju pri Teharju je dal svojemu hlapcu, 28letnemu Rudolfu Marzdovšku iz Št. Vida nad Valdekom denar, da bi si kupil v Celju obleko. Marzdovšek je odšel od doma, a ni krenil v Celje, marveč je stopil v gostilno in začel tam popivati. V četrtek okrog pol 4. zjutraj se je vračal vinjen proti Pečovju. Ko je hotel pri lesni industriji na Teharju prekoračiti železniško progo, očitno ni opazil osebne vlaka, ki je vozil iz Celja. Lokomotiva je zadela Marzdovška z vso silo v glavo in mu zdrobila lobanjo in ga nato odbila. Marzdovšek je na mestu izdihnil.

V Drinovdolu v Bosni je starka Joka Matičičeva zibala otroka svoje snahe. Kadila je cigareto in ličkala koruzo. Cigaretne ogorek je vrgla proč in tako je nastal požar, ko so že vsi spali. Ko se je otrokova mati prebudila, je bila zibelka z otročičkom že vsa v plamenih in otrok je bil že mrtev. Hude opekline so dobili tudi otrokova mati in oče ter starka, ki je požar povzročila.

V Majšperku je na hiši Franca Vuka izbruhnil ogenj, ki se je z naglico razširil na vse poslopje. V poslopju je prebival s svojo družino najemnik Mesarič, ki pa se ni mogel več rešiti skozi vrata. S svojo ženo in šestimi malimi otroki se je v zadnjem trenutku še rešil skozi okno. Rešili so si golo življenje, vse pohištvo, obleka in živež jim je zgorelo. Razen tega mu je zgorela ena krava, telica in dve svinji. Škode ima okoli 8000 din, hišni posestnik pa 20.000 din. Mesarič je ostal brez sredstev.

Mlatič

To ni kolegijalno

Kmetje iz Št. Jerneja pa tudi s Cerkelj in Sv. Križa pod Gorjanci so mi pravili v nedeljo, da je po tamošnjih vaseh pred mano mlatil ajdove žgance neki ljubljanski gigrl in rekel v nekem skednju navzočim pridelovalcem kruha in cvička, da mlatič, ki za njim prihaja laže. Ker se čutim tu prizadetega — povem gigrlu, da ni to kolegijalnost, ampak prav žaljivo obrekovanje.

Domača naloga

Če hočeš kdaj res nositi cilinder, frak in naslov, kakršne podeljujejo samo univerze — potem se ne ponašaj pred svojo materjo, kakor se ponaša tele pred novimi vrati.

Stanko Vrtnjak:

Za divjimi lovci

— Stvar je namreč taka. Ko je začelo pokati, sem stopil za ta hrast, da me ne bi zadelo. Čakal sem že precej časa, ko pride nekdo mimo tega hrasta, poklekne in pomeri proti onemle ovinku. Mislim sem si, da hoče gotovo koga ubiti, pa sem ga lopnil s svojo zlomljeno puško po glavi, da se je zgrudil, kakor klada.

Pogledal sem onesveščena natančneje. Bil je Vinko. Medtem je prinesel tovariš Franjo vode iz jarka, kar v klobuku, in jo vlijil onesveščencu v obraz. Odprl je oči.

— Hvala vam gospod župan, s tem dejanjem ste nam rešili življenje. Od tu se posebno lepo vidi na oni ovinek, kjer smo bili mi trije, sem se obrnil h gospodu županu in mu segel v roko.

— Prosim, prosim, če je treba se ne ustrašim tudi celega bataljona takihle smrkolinov.

— Ako bi bili privezani, kaj ne? je pripomnil gospod grof.

Medtem so se zbrali vsi gospodje lovci okrog Vinka. Vstal je počasi in se prijel za glavo.

— Te boli glava?

— Vi ste tu, gospod župan? Drugih ne poznam, kaj hočete od mene?

— Poglejte ga gospod Ciril, če ima mogoče na glavi kako rano.

— Nad senci ima malo oteklino, drugega nič, je rekel Ciril, ko ga je preiskal.

— Dobro! Ta je vaš ujetnik, ker ste ga vlovili na svojem lovišču. Mi pa gremo nemudoma zasledovat divje lovce na moje lovišče.

Gospodje lovci, prosim za menoj!

Med Narapljami in Janževim vrhom so našli umorjeno preužitkarico Nežo Lubejevo z Janžekovega vrha. Kdo je morilec, se še ne ve, bržkone pa bo kdo izmed bližnjih, kar se da sklepati po večnih preprih, ki so vladali v hiši.

V Padežu je posestniku Zajcu pogorel kozolec s sosednim gospodarskim poslopjem in pridelki vred. Škoda je velika in prav tem času posebno občutna.

V Ljubljani je upokojen direktor železniške direkcije Fran Bončina. Za novega direktorja je bil imenovan dosedanji pomočnik direktorja inž. Rudolf Kavčič, za njegovega pomočnika pa Fran Hojs, dosedanji načelnik prometno-komercialnega oddelka železniške direkcije v Ljubljani.

V Mariboru je bil nedavno zaradi požiga obsojen na 3 mesece strogega zapore 83letni Anton Kocbek. Ko so razglasili sodbo, je Kocbek prosil sodnika, naj bi mu kazen podaljšal, da bo lahko umrl v ječi. Čeprav sodnik njegovi prošnji ni mogel ustreči, se je Kocbeku želja vendarle izpolnila. Te dni je namreč v ječi res umrl.

Pri Leskovcu je stara, precej velika ciganska naselbina. V njej je bilo zdaj teden dni zelo veselo in živahno. Poročil se je najmlajši ciganski par v vsem okolišju. Nevesta je stara 14, ženin pa 17 let. Ženinovi starši so plačali za nvesto pet tisočakov. Po poroki v cerkvi in v naselbini po starem ciganskem ceremonielu se je v ženinovi hiši razvilo razkošno svatovanje. Prvi dan je bilo okrog 200 gostov, drugi dan kakih 150, potem 100 itd., da se je sedmi dan hiša izpraznila in sta ostala mlada zakonca v njej sama.

Totega lista 18. številka je pravkar izšla in ima prav pestro, zabavno in duhovito vsebino. Tu in tam smeh, drugje malo ostrine, vse pa v namenu, razvedriti čitatelja in grajati napake, ne pa ljudi. Številka stane samo din 150 in jo dobite po vseh trafikah.

V Zagrebu se je zastrupila z octovo kislino služkinja Marija Bakić, stara 26 let. Kaj jo je pognalo v smrt ni znano. S strihino pa se je zastrupila tudi v Zagrebu 70 let stara Josipina Panij. V smrt je šla zaradi težke bolezni.

Idila

Gospodje lovci so odšli. Ostali smo samo: gospod župan, Ciril, Franjo, Vinko in jaz. Hladno je bilo, zato smo si zakurili. Nekje v daljavi je skovikala sova.

Dolgo smo molčali, nato sem rekel jaz.

— Čuj, Vinko! Po tvoji nepremišljenosti bi lahko bil kateri od nas mrtev. Tudi tebi je malo manjkalo. Zakaj se že enkrat ne srečaš s pametjo in opustiš to brezumno klatenje po gozdovih in streljanje tuje divjadi. Poglej, mi bi si lahko bili dobri prijatelji. Mi ti nočemo nič žalega, ti pa si nam stregel po življenju. Če bi mi trije hoteli, bi ti lahko bil to noč že trikrat mrtev. Tebi je človeško ali zajčje življenje vseeno.

— To mi je v krvi, je odvrnil Vinko.

— Ali je bolje, da se klatiš vedno po zaporih?

Molčal je.

— Fant si bo premislil, naj gre z menoj, greva domov. Jaz jamčim za njega, da ne bo več kradel divjačine, da bo postal poštenjak, kakor se spodobi, je rekel gospod župan.

— Ali sprejmeš mojo roko in mi postaneš prijatelj?

— Vidim, da ste ljudje, zato tu moja roka. Pri svoji časti vam obljubljam, da hočem postati poštenjak in vaš brat. S tem, mislim sem povedal dovolj.

Podaljšal smo si roke in se razšli, vsak proti svojemu domu.

V velikem gozdu pa je prav tedaj zadonela pesem:

Sirota jaz, okrog blodim
ubog ciganski otrok,
V samotni tih se solzim,
kjer čuva mene Bog.

(Konec.)

× V Mariboru se je ondan vnela tribuna na letnem telovadišču Sokolskega društva Maribor-maticice v Mariboru. Požar je docela uničil tribuno in v njej spravljeno telovadno orodje. Ker sumijo, da je tribuno zažgala zločinska roka, je bila uvedena uradna preiskava. Nekateri ljudje, ki so bili ob izbruhu požara v bližini letnega telovadišča, so izjavili, da je zaplapolal v središču tribune modrikast plamen in kmalu zajel vso tribuno. Škodo cenijo na približno 80 tisoč din, zavarovalnina pa znaša samo 20.000 dinarjev.

× Iga dobi električno razsvetljavo. V zadnjem času se raznašajo po Igu in okolici nadvse razveseljive vesti. Te vesti ne povedo nič manj kakor to, da bo zasijala po ižanskih vaseh električna luč. Za porabo električne energije za stroje in žarnice so se vršile že neštete priprave in sestanki. Ta teden pa je padla po dolgem trudu med možmi končna odločitev. Sklenili so, da se začne takoj s kopanjem kamenja za pet transformatorjev in drugih v poštevh prihajajočih stavb. Glede bakra za žice in drugega okovja za vod iz Ljubljane proti Igu se je sklenilo, da se nabavi ves ta material direktno iz berlinskih in Škodovih tovarn. Droge in drugi v poštevh prihajajoči les bodo dali interesenti sami, saj ležijo v neposredni bližini Iga skoraj neizčrpnih gozdov, last tamošnjih kmetov.

× V Semniku, samotnem naselju na Ostrežu, je pogorela hiša mlademu posestniku Jožetu Seručarju, medtem ko sta gospodar in gospodinja bila na Polšniku pri maši. Ko sta prišla domov, je bila hiša v plamenih, v goreči postelji pa je hropel do smrti ožgan triletni edinec Slavko, ki je kljub pomoči in rešitvi kmalu izdihnil.

× V Ptujju priredi sreski odbor Rdečega križa II. bolničarski tečaj, ki se začne dne 12. decembra. Sprejelo se bo 40 poslušalcev obojega spola od 18. leta starosti naprej, ki so telesno in duševno zdravi, ki so absolvirali najmanj štiri razrede ljudske šole, še niso bili kaznovani za nečastna dejanja in so neoporečnega vedenja. Ure pouka se bodo določile spoznavno s tečajniki. Po izvršenem tečaju in izpitih bo diplomiranje bolničarjev in bolničark, ki prejmejo bolničarske legitimacije. Prijave za tečaj sprejema tajnik Rdečega križa učitelj Beno Brumen v Ptujju, Trubarjeva ulica 8.

VELIKA
BLASNIKOVA
PRATIKA
je izšla
1939

Ivan Nemeč:

Sandžak do Plevlja

Mule z velikim naporom potegujejo voz na majhen zasek kjer so vsa kolesa voza in mule imeli dovolj prostora za počitek. Na desni v mraku zapazim neko muslimansko kočo, tik ob hudourniški cesti pa kup slame. Grozeče se blešči bližnji hrib in krvavo-rumeni barvi; goreča drevesa pa se od časa do časa zvrnejo v jame in globeli durmitorskih gor. V obliki klobuka se trgajo ognjene luči (goreča smola) in v velikih lokih padajo do kilometer daleč ter zažigajo nove površine gozda. Vihar besno divja in pospešuje gorenje; v jamah nagromaden goreči les pa povzroča pravcato vrenje in pokanje podobno rožljanju strojníc. Po 20 metrov visoko se dviga plamen iz globin in poje obupno trgajočo pesem. Nekaj časa vsi gledamo nenavadno borbo prirode s prirodo; živci mi niso normalno delovali, noge so bile težke. Divji požar in šumeči vihar so me prestavili v pravljico deželo, zato sem imel občutek negotovosti, noga mi je drhteče iskala korak. Počasi sem lezel proti kočji kjer me je sprejelo renčanje psa; s pomočjo vojakov sem ukrotil psa, da sem zamogel priklicati gospodarja. Poprosim ga za nekaj slame, da bi zamogli vsaj na mehki slami odpočiti kosti, pa mi trdi musliman ni dovolil. Tik ob njegovi kočji je medtem padla goreča smola, ki jo je vrgel vihar z vrhov. Pogasili smo plamenico in obvarovali negostoljubnega muslimana, da mu ni zgorelo bivališče. V plačilo sem zapovedal vojakom, da naj prineso slame kolikor je treba in naj postavijo šotore.

Bilo je ob 11. uri ponoči, ko jamem lezti počasi na sosednji hrib, da poiščem podporočni-

kov oddelek, ki je gasil požar. Ne vem kolikokrat sem ril po jamah in tresnil ob kakšen kamen, okrog pol ene ure zagledam na pobočju kočjo Črnogorca, ki se je blestela v prelivajoči barvi bližnjega požara. Bil sem kakšnih 150 metrov oddaljen od zvijajočih plamenov, ki so tako mogočno bobnali in šumeli, da lastnega glasu nisem slišal. Počasi se dvigam navkreber in prilezem v bližino kočje, ki je stala v zavetju kakšnih 500 metrov od požara. Ob svitu ognja opazim, da v stavbi nekdo kuri, ker se je dim valil iz vse strehe. Kmalu začujem tudi »gusle«. Otožen debel glas zateglo drhti:

Munja seva,
oblaci se ruše,
Džole peva;
plaču naše duše.

Munja seva
i vatru strašno pali.
Džole peva
i lice mu čadari! —

V pritličju kočje čujem meketanje ovce; po klavnih stopnicah lezem v prvo nadstropje, če ga tako imenujem, in vstopim v sobo. Presenečeni me pozdravijo tovariši, dijaki-naredniki, zlasti se spominjam Orlušića, ki mi je kar porinil pod nos »meke rakije«. Podporočnik je sedel na velikem štoru, proti vratom dijaki-naredniki, nasproti njim ponosen Črnogorec »peva uz gusle«. Črnogorčeva žena popravlja ogenj, radovedni otročiči pa kar strme ob po-

gledu name. Nisem sicer bil tako strašen, ampak so takoj opazili, da sem od sablje imel samo nožnico, pa jim je bilo smešno; videli so namreč pri tovariših, da je v nožnici neka ostrina, jaz pa sem imel prazno cev. Naj takoj povem, da sem drugi dan našel izgubljeni del sablje.

Prisedem k ognju, poskušamo zapeti nekaj slovenskih, nekaj srbskih, potem zopet gazda zabrenka na »gusle! —

Što si došao
nesrečo jedna?
Šta mi tražiš
u brdžama bedna!

Nema u mene
ni zlata ni srebra
Joj, tugu, le, le!
samo gola rebra!

Ipak su naši
ovi krši hladni;
nikog ne plaši —
dece jeci gladni! —

Dolga je še ta pesem, ki jo gazda nenagoma pretрга in smehljajoče prične:

Velika je Crna gora,
od Cetinja do Kotora.
Od Cetinja do Kotora,
velika je Crna gora.

Gazda se nam spet nasmehne, mi ga vzpodbujamo da nadaljuje, Črnogorčeva družica pa kar kipi od ponosa. Na široko potegne požirek rakije in nadaljuje:

Duboko je naše more,
teško je doći sa vrha na dole.

Visoke su naše gore,
teško je doći k nama na gore.

Muka je život —
u brdu i moru.
Tako vam peva
Črnogorac u zboru.

Orlušić mu čestita, gazda ves zadovoljen stiska gusle, zavije brke in začne:

Došao u selo lepi lola,
Natovare ga u kola.
Neće biti tvoja lepa mlada,
Ti si trupac, hrastova klada.

Ude sem nekoliko spočil, tudi Črnogorčeva pesem mi je dobro dela; počasi se spravimo do naših šotorov. Vojake smo kar pustili v sosednji bajti ker so že sladko spali, zato je bil pač zajuterk toliko boljši. Prijetno sem se zleknil po slami in zahrkali smo v žarečo noč. Zjutraj pa se nisem prijeto počutil; po noči je padel pošten mraz, pa so mi hlače kar k tlom primrznile. Nesreča je hotela, da sem spal tudi na podporočnikovi kapi, ki se je zelo čudno zveržila. (Dalje.)

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

reg. zadr. z neom. zavezo v Ljubljani, Tyrševa cesta 18

Nove vloge

vsak čas razpoložljive
obrestuje po 4%

Za vse vloge nudi popolno varnost. — Otvarja tekoče račune in izvršuje vse denarne posle. — Vlagajte svoje prihranke v najstarejši slovenski denarni zavod!

vloge proti odpovedi po 5%

Živinski sejmi

Na zadnjem živinskem sejmu v Ljubljani so veljale te cene: voli od 4 do 6, telce od 4 do 6, krave od 250 do 550, teleta od 7 do 8, domači prašiči špeharji po 10, prašiči pršutarji pa po 9 din za kg žive teže.

Prignanih je bilo 576 glav in sicer 36 volov, 25 krav, 8 bikov, 21 juncev, 63 telet, 109 konjev in 4 žrebeta. Konje so prodajali po 640 do 3200 dinarjev za glavo.

Važnejša radio predavanja

Nedelja, 27. novembra, 17.00: Zakon o pridelku in njegova praktična uporaba. — 19.30: Današnje obrtništvo in njegove potrebe.

Ponedeljek, 28. novembra, 18.00: Zgodovina psihiatrije. — 18.40: Ljudski svetniki v jeseni. — 19.30: Gospodarski pomen železnice Črnomelj—Vrbovsko.

Torek, 29. novembra, 11.00: Potovanje po Češkoslovaškem. — 18.40: Kaj je sveto. — 19.30: Pomen kmetijskih razstav.

Sreda, 30. novembra, 19.30: Avgust Šenoa, ob 100letnici rojstva.

Četrtek, 1. decembra, 9.15: Šolska proslava narodnega praznika. — 18.00: Samo, prvi slovenski kralj.

Petek, 2. decembra, 18.00: Položaj naših porodnic na deželi. — 19.50: Mladina in planinstvo.

Sobota, 3. decembra, 18.40: Zagorje v zgodovini. — 20.00: G zunanji politiki.

Sejmi

29. novembra: Rakek, Ormož, Maribor, Dolnja Lendava;

30. novembra: Gor. Planina na Kalu, Kočevje, Turjak, Veržej, Vače pri Litiji, Celje, Pluj, Trbovlje, Gornja Lendava;

1. decembra: Mokronog, Trbovlje, Turnišče;
2. decembra: Zagorje ob Savi, Maribor, Koračice;
3. decembra: Brežice, Celje, Trbovlje, Planina okraj Šmarje pri Jelšah, Slovenske Konjice, Križevci.

Kmetje, obrtniki in podeželski delavci! Zahtevajte v vsakem gostilniškem lokalu, kamor zahajate in dajete zaslužka, „Kmetški list“!

Dako Makar naznanja vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da mu je umrla dobra in nepozabna žena, teta in svakinja, gospa

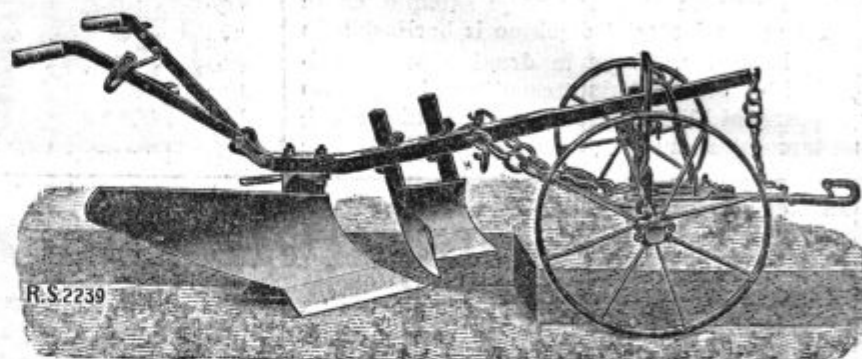
AGATA MAKAR

roj. Češnovar

Pogreb nepozabne pokojnice je bil v četrtek 17. t. m. ob 14. uri iz hiše žalosti v Metliki na pokopališče k Sv. Roku.

V Metliki 16. novembra 1938.

SACK-OVI PLUGI so najboljši!

Dospela je nova pošiljatev Sack-ovih plugov. Naročite takoj, ker je pričakovati podražitev surovin in s tem tudi plugov. Dalje nudimo po ugodnih cenah razno drugo kmetijsko orodje, stroje, zaščitna sredstva, umetna gnojila in razna hraniva ter druge potrebščine. V zalogi jih ima **Kmetijska družba in njena skladišča v Celju, Konjicah, Mariboru in Novem mestu**

Kmetijski hranilni in posojilni dom

reg. zadr. z neomejeno zavezo **v Ljubljani, Tavčarjeva ulica 1**

Telefon št. 28-47 Rač. pošt. hran. št. 14.257 Brzjavni: Kmetiskidom

Račun pri Narodni banki

Eskontuje menice

Daje kratko-
ročna posojila

Izvršuje
ostale denarne posle

Zaupajte denar domačemu zavodu!

NOVE VLOGE
vsak čas razpoložljive obrestuje
po 4%
vloge proti odpovedi — 5%
Za vse vloge nudi popolno varnost
Otvorja tekoče račune

TISKOVINE

vseh vrst: trgovske, uradne, reklamne, časopise, knjige, večbarvni tisk hitro in poceni!

TISKARNA MERKUR

LJUBLJANA, Gregorčičeva ul. 23
TELEFON ŠTEV. 25-52

EKONOM

I. Z. I. O. Z.

v Ljubljani, Kolodvorska ulica 7
(v lastni hiši) Telefon interurban 25-86

Dobavlja vse deželne pridelke, kakor: pšenico, riž, ječmen, oves, koruzo, ajdo itd. Mlevske izdelke: pšenični zdrob, pšenično moko, rženo moko, ajdovo moko, koruzno moko, koruzni zdrob, pšenično in koruzno krmilno moko, pšenične otrobe, ješprenj, kašo. Poljske pridelke: krompir, fižol, zelje, sadje, seno in slamo. Stalna zaloga vseh umetnih gnojil (rud. superfosfata, kalijeve soli, Tomasove žilindre, nitrofoskala, apnenega dušika, železnega solitra itd.), cementa in drugo glavno sastopstvo za Slovenijo opekarne Ilievac, Karlovac, za vse vrste zidne in strešne opeke.